

Vizáží spíš kulomet...

V PADESÁTÝCH LETECH MINULÉHO STOLETÍ, NEDLOUHO PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE, ZAČALY ZBROJOVKY ZEMÍ ROZDĚLENÉHO SVĚTA OPĚT ZBROJIT A VYMÝŠLET NOVÉ MODERNÍ KONVENČNÍ ZBRANĚ. ATOMOVKY SICE BYLY JIŽ NA SVĚTĚ, ALE BYLY PŘEDSTAVITELKAMI AŽ TOHO NEJKRAJNĚJŠÍHO MOŽNÉHO ŘEŠENÍ V PŘÍPADNÉ DALŠÍ SVĚTOVÉ VÁLCE. Z HLAVNÍCH ARMÁDNÍCH STANŮ SE STRAN PĚCHOTNÍCH ZBRANÍ OZÝVALO VOLÁNÍ PŘEDEVŠÍM PO MODERNÍCH ÚTOČNÝCH PUŠKÁCH. Text: Jiří Knotek, foto: Josef Bajer, Aleš Chudoba

Zavolalo i ministerstvo obrany Švýcarska, země léta neutrální, která bojovala naposledy v roce 1515 a jejíž neprofesionální armáda funguje léta letoucí systémem kombinujícím vojenskou službu s milicí. Jeho požadavky na národní bezpečnost zahrnovaly dobrou výzbroj a dobře vycvičené vojáky. Obojí je ale pochopitelné vzhledem k tomu, že po absolvování vojenské služby pak mají muži zbraň a veškerou potřebnou výbavu doma, takže jsou kdykoliv připraveni nastoupit k obraně země v případě jejího ohrožení. Největší švýcarský výrobce zbraní Schweizerische Industrie Gesellschaft (SIG) vyslyšel volání a postavil se k němu opravdu čelem. Výsledkem byla moderní útočná puška SIG SG 510, vzniklá vývojem prototypů pušek SIG AK53 a AM55, kterou v roce 1957 zavedla pro vojáky oficiálně švýcarská armáda pod označením Stgw 57, tedy Sturmgewehr 57 (někteří autoři pro ni používají také jen označení SG-57 „Schweizerisches Gewehr). Ať tak či onak, Stgw 57, SG 510 či SG-57 nahradila v té době již překonanou švýcarskou opakovací pušku K 31.

TRPĚLA NADVÁHOU

Puška oplývá hned několika technickými zajímavostmi. Je komorovaná na švýcarský služební náboj 7,5x55 milimetrů a byla zkonstruována původně jako plně samočinná s možností střelby jednotlivými ranami. Je to zbraň opravdu nevšedního vzezření a skutečně ze všeho nejvíce připomíná lehký kulomet. K tomu přispívá téměř šest kilogramů hmotnosti, těžká hlaveň, sklopná mířidla, nosná rukojeť a integrovaná sklopná opěrná dvojnožka.

Podle tehdejších nejmodernějších standardů trpěla ovšem zbraň „civilizační chorobou“ – nadváhou. Na útočnou pušku měla příliš velkou hmotnost, vážila například zhruba o jeden a půl kilogramu více než srovnatelná britská puška A1A1 z téže doby a asi o 2,45 kilogramu více než americká AR-18. Že jde o útočnou pušku a ne kulomet, ale potvrzuje i záchyt pro nasazení bodáku, přesněji útočného nože, ovšem představa vojáka běžícího na zteč s tímto poněkud těžším instrumentem je zvláštní. A rovněž uzpůsobení hlavně pro odpalování puškových granátů ur-

čitě u kulometu nenajdeme. Jenže všechno má své proti i pro. Robustní konstrukce a dvojnožka umožňovaly v případě plně samočinné verze na druhé straně vést střelci mířenou střelbu i dávkami. Střelba jednotlivými ranami v samonabíjecím režimu je pak z hlediska vojenských počtů nadprůměrně přesná i na větší vzdálenosti.

TROCHU ZÁHADNÁ DVOJNOŽKA

Dvojnožka je dosti vysoká, což zrovna k pohodlí při střelbě vleže asi nepřispívá, a střílející se musí více „vysadit“. Vymyšlená je tak, že „normálně“ je umístěná na hlavní vzadu hned u pouzdra závěru a v případě přenosu se sklopí k hlavní dopředu. Je ovšem možné i snadné ji přemístit i více dopředu až za mušku a pak ji zase sklápět dozadu. V obou polohách jistí dvojnožku silná odpružená západka. Trochu záhadou je podivná metrická stupnice na nožičkách. Než jsme se dopátrali, že jde o zaměřovací osnovu právě pro střelbu granáty (mimořádně protipěchotními, protitankovými a dýmovými, jejichž dostřel bez urychlovače je kolem 130 metrů, s urychlovačem až 400 metrů). Osnova na nožce levé pak má mít platnost pro střelbu s urychlovačem (boosterem) a na pravé pro střelbu granátů bez urychlovače. Jak se to

➤ Jediným problémem je **střílet z pušky ve stoje**, protože je hodně těžká na předek. Jinak jde o vynikající a přesnou zbraň.

ale dělá konkrétně, si jaksi stále ne a ne kloudně představit, natož pochopit. Informace o tom jsou jen kusé, sporadické a vlastně o celé této pušce jich najdeme tak akorát.

CHYTRÁ NÁBOJOVÁ KOMORA

Aleš Chudoba z prodejny Zbraně Liberec, kde se funkční exemplář pušky Stgw 57 nalézá a kterou jsme si mohli do sytosti prohlédnout, nám ukáže terče s nástřelkami na 200 a 300 metrů. Zásahy potvrzují, že na vojenskou zbraň, útočnou pušku s mechanickými mířidly, střílí velmi přesně. Když se to pochopitelně umí.

„Originály, jak víme, uměly střílet jednotlivými ranami i dávkami, civilní provedení pušky SIG 510 už umožňovalo střílet jen jednotlivými ranami, stejně jako i tato naše zbraň. Ta by sice

měla být originál, ale já se domnívám, že byla od samého počátku jako samonabíjecí. Protože má jenom dvě polohy volby, třetí není,“ říká na adresu zbraně.

Puška Stgw 57 střílí švýcarský náboj ráže 7,5x55 Swiss a podobně jako německá útočná puška H&K G3 používá osvědčený závěrový systém s válečky s opožděným otevíráním. Tedy systém vlastní Mauserově konstrukci útočné pušky StG-45 vyvinutý Němci koncem druhé světové války a vyvíjený dále ve španělském výzkumném středisku CETME.

Technicky zajímavě je řešena nábojová komora. Je vybavena Revelliho drážkami používanými pro zajištění odfuku plynů a tím ke zpomalení přebití. Disponuje navíc radiálním osaze-

ním, jež v podstatě na začátku dosedacího kužele přetvaruje při výstřelu nábojnici a zvyšuje třecí síly při jejím vyhazování z nábojové komory. Obojí dohromady má vliv i na snížení zpětného rázu.

Pouzdro závěru je z lisovaného ocelového plechu, poměrně malá je pažba a velmi krátké ergonomické předpažbí. Kromě puškových nábojů může puška vystřelovat rovněž puškové granáty díky kompenzátoru na ústí hlavně kombinovanému se zařízením, které to umožňovalo. Zásobník pojme 24 nábojů.

Útočná puška Stgw 57 nahradila ve švýcarské armádě opakovací pušku Schmidt-Rubin Model 1931 v karabinovém provedení. Jediné, co obě pušky spojuje, co bylo z předchozí pušky převzato, jsou pouze onen charakteristický soudeček na páce pro natahování závěru a ráže. ➤

NÁHRADNÍ SPOUŠŤ

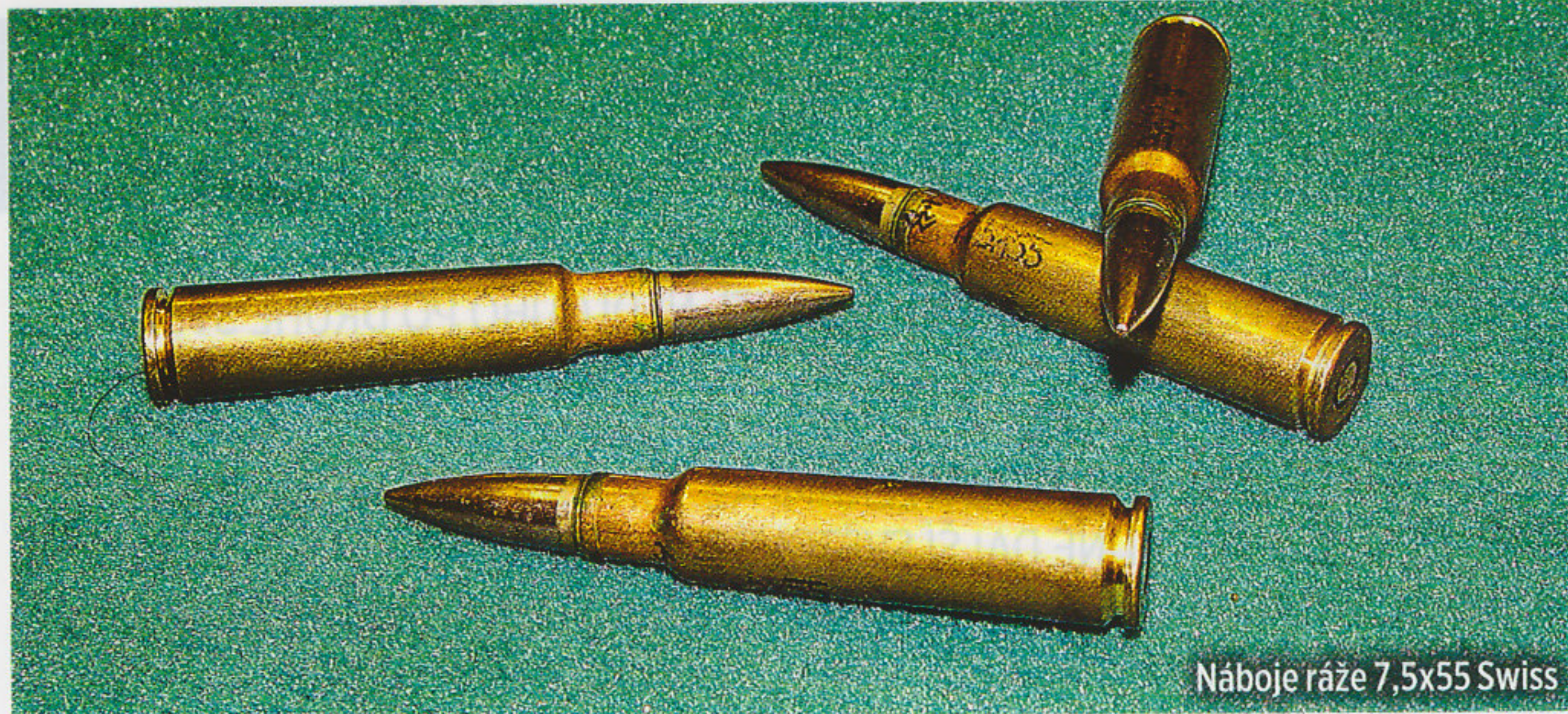
Mezi technické „drobnosti“ podstatného významu patří dále takzvaně druhá, náhradní nebo také „zimní spoušť“, která je o poznání delší než standardní, a není-li použita, je sklopená do vodorovné polohy podél těla zbraně nad lučičkem. V případě potřeby se jednoduše sklopí dolů do svislé polohy a jejím zmáčknutím se uvádí do činnosti i klasická spoušť. Svůj význam to má třeba v zimě, v mrazu, kdy střelec v zimních rukavicích by se ke spoušti v lučičku dostával jen těžko nebo by se k ní nedostal vůbec. Podstatnější roli sehraje ale při sportovní střelbě, protože zatímco na klasické spoušti musí střelec přemáhat odpor téměř tří kilogramů (2,90 kg), přes páku náhradní spouště jen 1,60 kg.

„Takže se v podstatě dostanete do jakékoliv disciplíny, aniž byste musel pušku nějak upravovat. A zvyknout si na přehmátnutí, tahat níže a to, že je spoušť delší, nečiní větší problém. To je, myslím, na téhle zbrani také hodně zajímavý prvek,“ dodává k tomu Aleš Chudoba.

Na pušce zaujmou i sklopná mířidla, kde hledí tvoří stranově i na výšku stavitelný dioptř s velmi jemným krokováním, což je jedním slovem lahůdka. Vysoká muška je jištěná proti úhoně ocelovým kruhovým chránětkem vytaženým do kužele, v jehož vrcholu je zvýrazněný bod svádějící k domněnce, že slouží pro rychlé orientační zamíření, někteří autoři však hovoří o fosforeskující kapsli pro střelbu v noci.

STÁLE V OBLIBĚ

Zbývá už jen dodat, že Stgw 57 byla svým původem puška útočná s možností střelby dávkou. V provedení, s nímž jsme se seznámili my, je zřejmě od základu postavená jako samonabíjecí

Náboje ráže 7,5x55 Swiss

zbraň. Povšechně je ale zpracovaná a vyrobená velmi pečlivě a kvalitně. Její součásti fungují hladce, jen manipulace se závěrem vyžaduje více síly díky použitému systému. Ve Švýcarsku se tento zasloužilý vojenský veterán těší stále velké oblibě a nezdířka jej tam lze vidět v rukách mnoha střelců při sportovních střeleckých soutěžích na větší vzdálenost. Někteří z těch, kdo z ní stříleli, tvrdí, že zpětný ráz je citelný, jiní to vidí opačně. Stejně jako Aleš Chudoba.

„I při velikosti této patrony nedostáváte při zpětném rázu žádnou velkou pecku, alespoň tak to cítím já. Je to dané systémem komory, uzamčení a vratnou pružinou, které vše absorbují. A jediné, co mě ve střelbě limituje, když si k pušce lehnu, je cena střeliva, jinak se vám od ní nechce jít pryč. Jediným problémem je střílet z pušky ve stoje, musíte se s ní umět popasovat, neboť je hodně těžká na předek a máte pocit přepadávání dopředu. Není háklivá na čištění, a přesto k žádným zádržkám při střelbě nedochází. Dočetl jsem

se, že těchto pušek bylo vyrobeno celkem asi jeden milion a z toho tři čtvrtiny šly pro švýcarskou armádu.“

DALŠÍ POTOMCI STGW 57

Útočná puška Stgw 57 sloužila ve švýcarské armádě až do roku 1990, kdy byla postupně vytlačována modelem SIG SG 550 (Stgw 90), která co do málo používaného náboje nebyla v rámci exportu moc úspěšná. Na jejím základě ale vzniklo několik dalších typů.

Jednou z variant útočné pušky Stgw 57 (SIG SG 510) byla SIG SG 510-3, u níž hlavní změnou byl náboj 7,62x39 sovětského typu a kratší hlaveň. Byla nabízena finské armádě, ale ta neprojevila zájem, a tak se výroba této zbraně omezila jenom na několik málo kusů.

Další odvozenou variantou od původní pušky SG 510 byla SIG SG 510-4 menších rozměrů a pro náboj 7,62x51 mm, standardní střelivo NATO, díky čemuž expandovala do Jižní Ameri-

Dodnes ve světě bez problémů používaná zbraň

ky. SG 510-4 byla vyráběna i ve sportovní variantě SG 510-4 AMT (American Match Target) pro soutěže v terčové střelbě. Plně automatická verze byla u této pušky samozřejmě zrušena, což signalizoval bílý obdélníček nad pistolovou rukojetí na těle zbraně.

Koncem šedesátých let minulého století začala zbrojovka SIG vyvíjet účinnou pušku pro novou standardní ráži NATO 5,56x45 mm. Šlo o velmi kvalitně zpracovanou pušku, což se odrazilo i na její ceně a odrazovalo potenciální zákazníky. S výrobou zbraně se tedy skončilo ve prospěch dalšího modelu SG 540. To měl být možný nástupce typu SIG SG 510 u švýcarské armády a také exportní produkt. Nabízel se ve verzi se sklopnou či pevnou ramenní opěrkou. První možnost skončila fiaskem, druhá už úspěchem. Licenci koupily Chile a Francie a dařil se vývoz pušek i do Afriky a do zemí Jižní i Střední Ameriky.

Následoval model SIG SG 542 odvozený od základního modelu SG 540, ale pro výkonnější ráži 7,62x51 mm a určený především na export do Jižní Ameriky a Afriky.

Poté přišla další, kompaktní varianta odvozená

od modelu SIG SG 540 s označením SG 543, vyráběná pouze se sklopnou ramenní opěrkou a v ráži 5,56x45 mm. Vzhledem ke kratší hlavní nemohla střílet puškové granáty. Zájem o ni projevilo Chile a Portugalsko pro speciální jednotku.

SIG SG 550 – odlehčenou a modernější verzi pušky SG 540 – vyvinula firma pro soutěž vyhlášenou švýcarskou armádou v období let 1979-1980. Vyhrála s ní a zbraň byla v roce 1986 do armády zavedena. Je velice kvalitní a velice přesná a umožňuje střelci střelbu jednotlivě i dávkou.

Typ SG 551 byl také přijat do švýcarské armády, a to ještě dříve než model předchozí, o jehož zkrácenou variantu jde, a proto nemá úchyt pro upevnění opěrné dvojnožky.

Útočná puška typ SIG SG 551-LB SWAT je délkou mezi SG 550 a 551 a jak už z označení vyplývá, je určena pro speciální jednotky armády a policie. Na rozdíl od předchozích modelů je standardně vybavena i úchytem pro podvěsný granátomet a lištou pro montáž optických mířidel.

Poslední v našem výčtu dítek plodné matky SIG SG 510 či Stgw 57 je nejlehčí a nejkompaktnější puška zbrojovky SIG s názvem SIG SG 552 Commando. Je vybavená lištou pro optiku, má

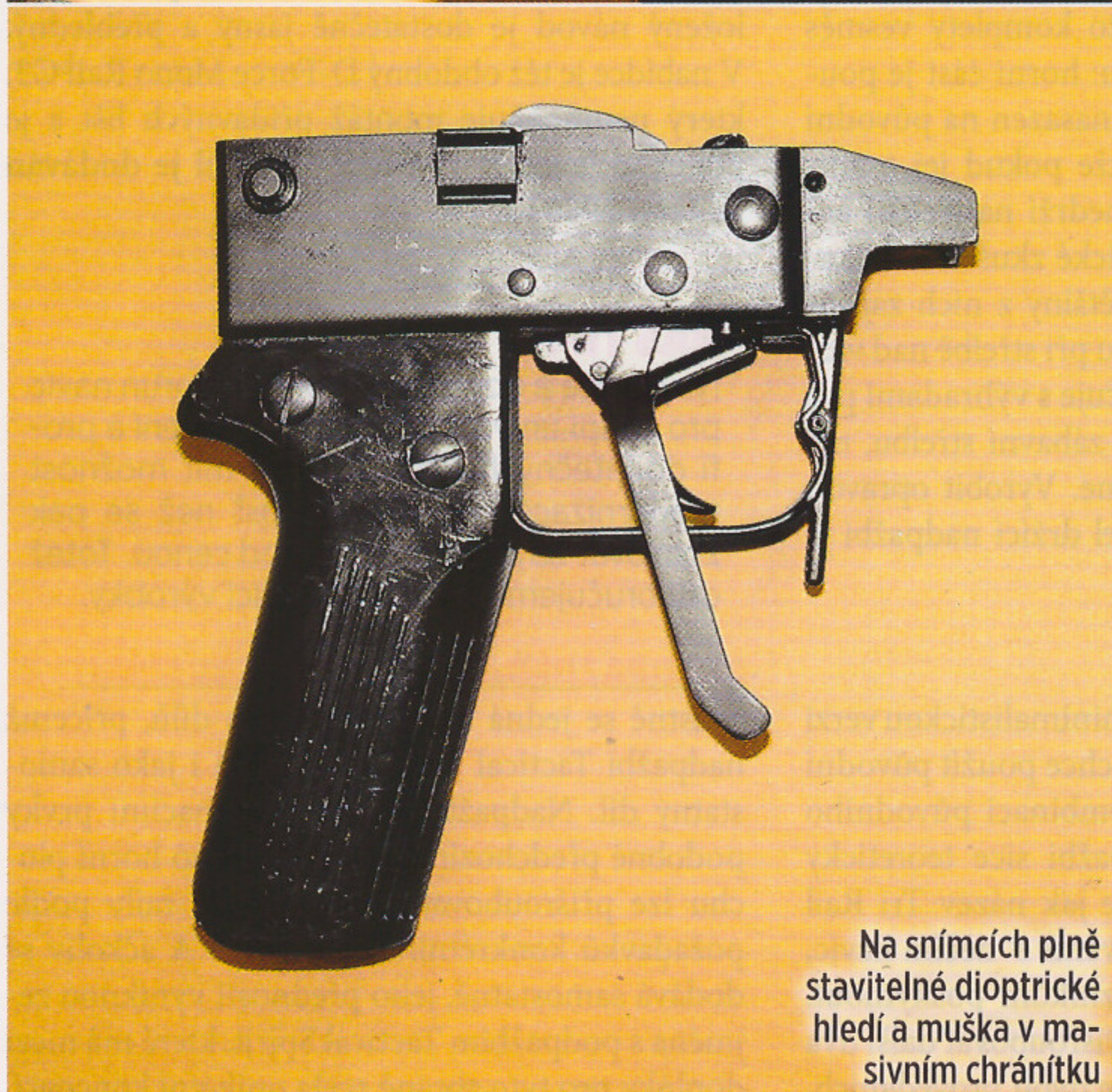
zvýšenou kadenci a je určena samozřejmě pro speciální komanda. Její rozšíření ve světě je velké. ■

TROCHU HISTORIE

Pozdější slavnou švýcarskou zbrojovku SIG založili pánové Conrad Neher a Fridrich Peyer ve městě Neuhausen am Rheintal v kantonu Schaffhausenu roku 1853 nejprve coby společnost Industrie Gesellschaft zaměřenou na výrobu lokomotiv. Ta ovšem na rozdíl od výroby vysoce kvalitních a uznávaných hodinek IWC Schaffhausen, která běží dodnes, skončila již po sedmi letech, kdy byla zaměněna za výrobu zbraní. O změně výrobního menu rozhodla lákavá lukrativní nabídka na výrobu 30 000 kusů armádních mušket. Po tomto vydařeném kontraktu pak stanula firma na startu úspěšné kariéry v oblasti zbraní a do historie zbrojní výroby vykročila jako Schweizerische Industrie Gesellschaft, tedy SIG.

V roce 1985 došlo k fúzi s firmou Sauer und Sohn, uznávaným výrobcem zbraní s tradicí, aby SIG obešla přísné švýcarské zákony platné pro vývoz zbraní. Z důvodu exportu pistolí SIG Sauer P220 a P230 založila nová firma sídlo v Tysons Corner ve Virginii v USA s oficiálním jménem SIGARMS. Po dvou letech se odstěhovala o kus dál do virginského Herndonu a za další tři roky v roce 1990 přesunula svou výrobu kompletně do Exeteru v New Hampshiru. V roce 2000 ji koupili pánové Michael Lüke a Thomas Ortmeier a v roce 2007 se oklikou vrátila k názvu SIG Sauer. V současnosti se řadí k světově největším výrobcům palných zbraní.

Puška je opatřena sklopnou nosnou rukojetí pro snadnější transport

Na snímcích plně stavitelné dioptrické hledí a muška v masivním chránítku